

Blood, bows and brutish barbarities

Indiaanse militaire tactieken in de strijd tegen

New England, 1675-1713

Giel Jan Koek

3652785

Onderzoeksseminar III

David Onnekink, Renger de Bruin

Inhoudsopgave

	Pagina
Inleiding	3
1. Nieuwe spelers, nieuw spel	7
2. 'Tactics are fluid'	14
3. Relaties en allianties	26
Conclusie	33
Literatuurlijst	36

Inleiding

De grand narratives van de geschiedenis van de Verenigde Staten hebben in de tweede helft van de 20ste eeuw grote stappen genomen in de richting van de sociale geschiedenis. Het verleden van het land wordt tegenwoordig aan de hand van sociale kwesties beschreven. Een vluchtige blik op de kaften van enkele handboeken over dit onderwerp spreekt boekdelen over deze ontwikkeling. Op de voorkant van het in 1978 verschenen 'American History at a glance'¹ staan vijf presidenten die een belangrijke rol hebben gespeeld in de geschiedenis van de Amerikaanse politiek. De auteur neemt politieke gebeurtenissen als leidraad voor de beschrijving van het verleden van het land. Op de voorkant van 'America, A Narrative History'² uit 1996 prijkt een geschilderde afbeelding een centraal plein van een licht geïndustrialiseerde stad. Op dat plein is het een wirwar van mensen, blanke mensen wel te verstaan. Van 'A People & A Nation'³ zijn in de 21ste eeuw verschillende edities uitgegeven, met elk andere afbeeldingen op de kaft. De afbeeldingen verschillen van een Afro-Amerikaanse slavin tot een mannelijke Indiaan. Waar in de jaren '70 politieke gebeurtenissen een leidende factor waren in de grand narratives is dat in de 21ste eeuw het wel en wee van de gemiddelde burger geworden. De geschiedschrijving over het Amerikaanse verleden heeft een duidelijk stap gemaakt van politieke 'blanke mannen geschiedenis' naar de sociale geschiedenis. De geschiedenis van de gehele bevolking en haar minderheden. De nieuwe boodschap is duidelijk, het is de bevolking, het sociale aspect van het land, dat de geschiedenis heeft bepaald.

In een alomvattend handboek zoals de drie bovengenoemde voorbeelden heeft de auteur keuzes moeten maken over welke onderwerpen hij gaat behandelen. Een bevolkingsgroep waar in toenemende mate voor wordt gekozen om op te nemen in de academische literatuur is de groep van de oorspronkelijke bewoners van het Noord-Amerikaanse continent. Deze studie wordt onder andere uitgevoerd door moderne Indianen die langzaam maar zeker ook de weg naar de academische geschiedschrijving hebben weten te vinden. Daarnaast zijn het ook personen met Europese voorouders die zich in toenemende mate zijn gaan interesseren in het verleden van deze bevolkingsgroep. De geschiedschrijving beslaat voornamelijk culturele en sociale aspecten. Hoe Indianen hebben bijgedragen aan wat tegenwoordig de Columbian

¹ M. Smelser, *American History at a Glance* (New York 1978).

² G. B. Tindall, D. E. Shi, *America: A Narrative History* (New York 1996).

³ M. B. Norton, C. Sheriff, D. W. Blight, ed., *A People & A Nation* (zp. 2008).

Exchange wordt genoemd. De uitwisseling van ecologische elementen van de continenten Europa, Afrika en de Amerika's die op dit laatst genoemde continent samen kwamen. Ook hun rol in de Amerikaanse etnische smeltkroes en hun aandeel in het voortbestaan van de eerste Engelse koloniën in New England en de viering van het bijbehorende Thanksgiving zijn bekende voorbeelden.

Ondanks deze ontwikkeling blijven er, vanwege het maken van keuzes, hiaten zitten in de beschrijving van het verleden van de Amerika's oorspronkelijke bewoners. Een aspect van de Indiaanse cultuur dat stevast onderbelicht wordt is de oorlogscultuur van de Indianen. 'A People & A Nation', een boek dat zonder bijlagen tegen de 1000 pagina's telt, besteedt slechts twee alinea's specifiek over oorlogvoering en politiek van de Indianen tijdens koloniaal Amerika. Daarnaast is er nog een pagina over hoe de Engelsen in conflict kwamen met de Indianen in de vorm van de King Philip's War (1675-1676), maar daarmee houdt de beschrijving betreffende dit thema op. De auteurs van het meer dan 1500 pagina's tellende 'America, A Narrative History' weten zelfs geen enkele keer een specifiek hoofdstuk of paragraaf te wijden aan de oorlogvoering van Indianen. In de populaire cultuur daarentegen komen Indianen veelvuldig in beeld als oorlogszuchtige krijgers. Bekende voorbeelden hiervan zijn de strips van Maurice de Bevere over Lucky Luke of de verhalen over Winnetou van de Duitse auteur Karl May. In de geschiedwetenschap heeft de oorlogvoering van Indianen echter nog geen vaste plek weten te verkrijgen.

Er is wel aandacht voor de conflicten die de Europeanen hadden met de Indianen. Conflicten als de Queen Anne's War (1702-1713) en de French and Indian War (1753-1764). Echter zulk onderzoek richt zich voornamelijk op oorzaken en uitkomsten van het conflict en de verschuivingen in de regionale machtsbalans. De militaire aspecten van de oorlog komen niet aan bod. De Indianen worden in de geschiedschrijving bij het conflict betrokken door te beschrijven hoe hun cultuur en samenleving heeft moeten lijden onder de Europeaanse expansie. De stem van de Indiaanse krijger wordt in dit geheel gedomineerd door de sociale geschiedenis, de geschiedenis van hun dagelijks leven, rituelen en tradities. Er is slechts een klein aantal onderzoekers dat zich in deze schaduw manifesteert.

De geschiedwetenschappelijke studie naar Indianen in combinatie met oorlog bestaat al wel geruime tijd en is aan het einde van de negentiende eeuw begonnen met de werken van Francis Parkman. Opmerkelijk is dat hij de eerste, maar ook een van de weinige, is die in zijn werken aparte aandacht besteed aan de Queen Anne's War. Francis

Jennings plaats in 1975 met zijn boek 'THE INVASION of America'⁴ de geschiedschrijving met betrekking tot de Indianen binnen de postkoloniale geschiedschrijving. Door het de 'invasie van Amerika' te noemen, inclusief de woorden 'the invasion' met hoofdletters te schrijven, laat hij duidelijk zijn insteek zien en neemt hij expliciet afstand van de terminologie de 'kolonisatie van Amerika'⁵. Jennings wil deze periode uit de Amerikaanse geschiedenis laten zien vanuit de ogen van de Indianen. Hij doet dit door vooroordelen over Indianen uit de wereld te helpen, maar vooral ook door zijn westerse leespubliek er op te wijzen hoe fout hun voorouders waren. Hij draait het morele oordeel om. De rol van barbaren wordt door Jennings toegekend aan de Europeanen in plaats van de Indianen. Hij reserveert hierbij ook een hoofdstuk voor *Savage War*. Het hoofdstuk beschrijft echter meer mentaliteit en cultuur met betrekking tot oorlog en geweld dan militaire tactieken. Bijvoorbeeld een vergelijking tussen de rol van geweld in de Indiaanse en Europese maatschappij. Armstrong Starkey geeft in zijn boek 'European and Native American warfare, 1675-1815'⁶ als eerste historicus een beschrijving van de conflicten tussen de Europeanen en Indianen vanuit de optiek van de militaire geschiedenis. Hij schrijft positief over de effectiviteit van de Indiaanse manier van oorlogvoeren. Hij doet dit door in te gaan op de kracht van de Indiaanse strategieën en de eerbied die de Europeanen hiervoor hadden. Een nieuw inzicht bieden zonder het oude inzicht zwart te maken, zoals Jennings deed.

Dit onderzoek staat in het verlengde van het werk van Starkey. De Indiaanse manier van oorlogvoeren beschrijven vanuit haar eigen kracht. Dit essay zal echter een korter tijdsspanne beslaan waardoor er specifiek onderzoek kan worden gedaan. Het onderzoek begint, net als Starkey, bij het uitbreken van de King Philip's War in 1675. Het einde wordt gemarkeerd door het einde van de Queen Anne's War in 1713 (waar Starkey in eindigt 1815, het punt waarop de Verenigde Staten definitief aan de winnende hand was). Het primaire bronmateriaal zal meer lading krijgen als de periode die het in het onderzoek moet vertegenwoordigen korter is. Ook kan er meer aandacht worden besteed aan singuliere gebeurtenissen. Waar Starkey dus een overzichtswerk geeft van hoe Engelsen en Indianen elkaar bevochten tot aan de laatste slag, zal dit onderzoek zich beperken tot de periode waarin de Indianen een op zijn minst gelijkwaardige opponent waren voor de Engelsen. Een periode waarin de Indianen en de Engelsen twee grote oorlogen met elkaar hebben uitgevochten.

⁴ F. Jennings, *THE INVASION of America: Indians, Colonialism, and the Cant of Conquest* (zp. 1975).

⁵ Jennings, *THE INVASION*, VII.

⁶ A. Starkey, *European and Native American warfare, 1675-1815* (London 1998).

De vraagstelling die dit onderzoek gaat beantwoorden is: Hoe wisten de Indianen van noordoost Amerika de Engelse kolonisten tussen 1675 en 1713 militair tegenwicht te bieden? De term Indianen slaat op twee groepen van Indianenstammen. De eerste groep zijn de vijf stammen die bij de Confederacy of Five Nations waren aangesloten, beter bekend als de Irokezen. Deze vijf stammen zijn de Mohikanen, Seneca, Oneida, Cayuga en Onondaga. Daarnaast zijn er ook stammen die vallen onder de noemer Algonkianen. Andere stammen die aan bod komen zullen apart genoemd worden. Geografisch wordt het onderzoek ingeperkt door de regio's waar de King Philip's War en de Queen Anne's War werden uitgevochten. Dit komt overeen met de moderne staten New York, Massachusetts, Vermont, Rhode Island, New Hampshire, Connecticut en het Canadese Quebec. De beantwoording van de vraagstelling zal verlopen via twee deelonderwerpen. Ten eerste de gevechtstactieken die de Indianen toepasten in de gevechten tegen de Engelsen. Ten tweede de formele en informele relaties die de Indianen hadden met de Europeanen en andere stammen die zij ook gebruikten in hun strijd tegen de Europeanen. Er zal worden aangevangen met een inleidend hoofdstuk dat de politieke, sociale en geografische context van de onderzochte periode uiteen zal zetten. De twee eerder genoemde deelonderwerpen zullen na het inleidende hoofdstuk in bovenstaande volgorde behandeld worden.

Het probleem waar veel historici tegenaan lopen bij het bestuderen van geschiedenis van Amerika's oorspronkelijke bewoners is het gebrek aan geschreven bronnen. Uit de periode waar in dit essay onderzoek naar is gedaan zijn er vrijwel geen geschreven bronnen van de hand van Indianen. Vanaf 1800 zijn er wel enkele Indianen geweest die de mondeling overgeleverde anekdotes op papier hebben gezet, maar ook deze zijn er niet in grote getale. De feitelijke juistheid kan daarnaast door de tand des tijds aangetast zijn. Dit onderzoek is dan ook grotendeels gebaseerd op Engelse bronnen die uit deze periode zijn overgeleverd. Het grote leed dat de Indianen hebben veroorzaakt door middel van hun eigenaardige manier van vechten heeft bij de Engelsen tot veel walging, afkeer, maar ook bewondering geleid. Hun krijgstactieken, maar ook de allianties die er voor zorgden dat deze konden worden uitgevoerd, zijn dan ook regelmatig onderwerp geweest in teksten die de Engelsen toentertijd hebben opgesteld. Doordat de Engelsen die zulke teksten opstelden vaak op een directe manier in confrontatie zijn gekomen met de Indianen kunnen ze alsnog een goed beeld geven over de strijd vanuit de kant van de Indianen.

Het is, net als in menig ander historisch onderzoek, van groot belang om het bronmateriaal op objectiviteit te beoordelen. Een belangrijke bron voor menig studie naar Indianen en geweld uit deze periode is 'The Redeemed Captive Returning to Zion'

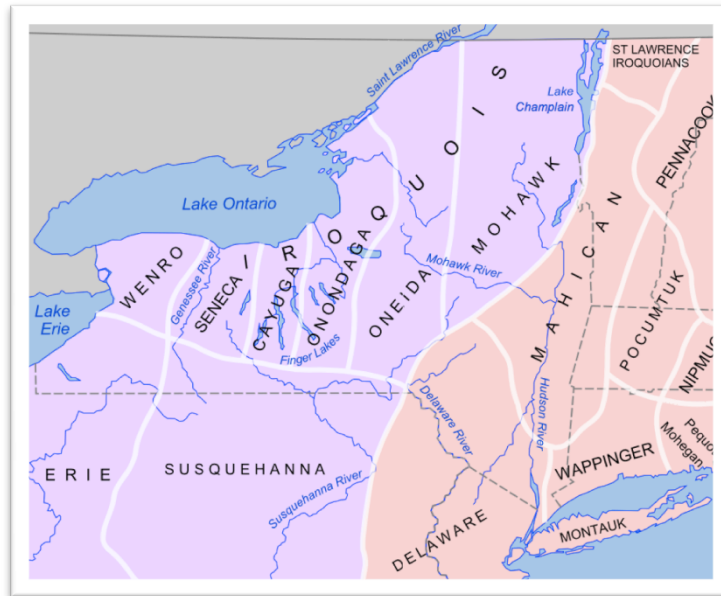
van John Williams uit 1707. Hij geeft hierin een uitgebreide beschrijving van de Raid on Deerfield van 1704, zijn ontvoering die daarop volgde en zijn terugkeer. Dit document is echter geschreven door iemand die in de meest extreme vorm het door de Indianen aangerichte leed heeft meegemaakt. Zijn woning werd bestormd, zijn familie vermoord en hijzelf werd ontvoerd. Een objectieve beschrijving van het geheel geeft hij dus niet. Toch kan deze bron, door het gebrek aan materiaal, niet worden genegeerd. Een andere belangrijke bron zijn geschriften over Benjamin Church. Benjamin Church was gedurende de oorlog, maar ook in de jaren erna, een vooraanstaand legerleider in het Engelse koloniale leger en dus direct betrokken bij de gevechten. Daarnaast was hij ook een burger in de Engels kolonie. Een man die in contact stond met zijn omgeving en dus ook buiten oorlogen om, op vriendelijke manieren, in contact kwam met Indianen. Deze dubbele rol komt in zijn geschriften duidelijk naar voren. Uit de geschriften blijkt een groot respect voor de effectieve en soms onbegrijpelijke manier waarop de ogenschijnlijk inferieure Indianen een gelijkwaardige strijd met de Engelsen konden leveren.

1. Nieuwe spelers, nieuw spel

Voordat er begonnen kan worden met het uiteenzetten en analyseren van de gevechtstactieken van de Indianen is het van belang om de geografische, politieke en sociale context van de het onderzoeksgebied te beschrijven. Hoe leefden de Indianen en de Engels? Hoe was de interactie tussen beiden? Wat waren de redenen voor de gewapende conflicten? Deze vragen zullen ter inleiding in dit hoofdstuk worden beantwoord.

De Engelsen in New England hadden met Indianen van twee groepen stammen te maken. De eerste zijn de Algonkianen. De taalfamilie van deze stammen is zeer uitgestrekt en beslaat naast delen van New England ook grote stukken van het moderne Canada. In dit essay zullen de verwijzingen naar deze stam enkel betrekking hebben op de Algonkianen in de moderne Verenigde Staten (het in figuur 1 in het licht rood aangegeven gebied). De Engelsen kwamen tot aan het einde van de zeventiende eeuw voornamelijk in aanraking met deze groep Indianen. De King Philip's War werd ook uitgevochten tegen een verzameling van deze stammen. Nadat de Engelsen de King Philip's War gewonnen hadden kwamen ze in aanraking met een nieuwe stamfamilie, de Irokezen. De Irokezen bestonden uit vijf verschillende stammen. Deze vijf stammen zijn de Mohikanen, Seneca, Oneida, Onondaga en Cayuga. Om een sterk machtblok te kunnen

vormen tegen de oprukken Fransen uit het noord en Engels uit het zuiden en oosten hadden zij zich verenigd onder de naam Confederacy of Five Nations. In 1722 werd hier een stam aan toegevoegd waardoor de naam veranderde naar Confederacy of Six Nations. Dit essay zal uitsluitend de confederatie van vijf stammen behandelen. Tijdens de Queen Anne's War zouden de Irokezen de voornaamste Indianenstam zijn die militair in aanraking zouden komen met de Engelsen.

Figuur 1: Leefgebieden van de Irokezen en Algonkianen in New England. De witte lijnen zijn de grenzen van de Indianenstammen. De grijze stippellijnen zijn de staatsgrenzen van de moderne Verenigde Staten.

Bron:

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/d/dc/Early_Localization_Native_Americans_NY.svg

De schattingen over hoeveel Indianen er totaal op het Noord-Amerikaanse continent waren bij aankomst van de Europeanen lopen sterk uiteen. Sommige historici spreken van een miljoen, terwijl andere het over het tienvoudige hebben. De trend is om het getal steeds hoger te nemen omdat dit de negatieve gevolgen van de Europese inmenging benadrukt. Historicus Richard I. Melvoin, een alom gerespecteerd geleerde op het gebied van koloniaal Amerika, schrijft dat er rond 1700 ongeveer 100.000 Indianen leefden in New England.⁷ De komst van de Engelsen had grote invloed op de gebieden waar de Indianen leefden. De Algonkianen leefden op plekken die later kerngebieden zouden worden voor de Engelsen koloniën. Gebieden die tegenwoordig nog steeds tot de dichtstbevolkte plekken van de Verenigde Staten behoren. Door de komst van de Engelsen verdwenen de Algonkianen langzaam uit deze gebieden.⁸ De

⁷ R. I. Melvoin, *New England Outpost War and Society in Colonial Deerfield* (New York 1989) 29.

⁸ Melvoin, *New England Outpost*, 28.

Irokezen wisten hun geografische positie daarentegen langer te behouden. Redenen hiervoor worden verderop in dit hoofdstuk behandeld.

Dat de Algonkianen uit dit gebied verdwenen hoefde niet te betekenen dat hun voortbestaan in gevaar kwam. Hoewel de Indianen in New England niet de nomadische levensstijl hadden zoals de steppe-indianen die in de hedendaagse populair culture getoond worden, waren ze wel enigszins mobiel. Melvoin bestempeld hun dorpen als "semi-permanent village locations".⁹ Dit hield in dat de Indianen landbouwers waren die zich voor langere tijd vestigden op een locatie waar de omstandigheden goed waren om het land te verbouwen. Als het land uitgeput raakte verplaatsten ze hun nederzetting naar een gunstigere plek. Deze vorm van migratie vond sowieso twee keer per jaar plaats bij de overgangen tussen de zomer en winter. Op de akkers werd er door de vrouwen voornamelijk maïs verbouwd. De mannen waren veelal aan het jagen in de bossen. In het geval dat er een overschot werd geproduceerd werd dit overschot bewaard. Dit werd gedaan onder de grond. Op die manier was er altijd genoeg te eten in tijden van nood en oorlog.¹⁰ De half permanente nederzettingen waren een doorn in het oog van de Engelsen. In Engelse bronnen komt er regelmatig terug dat Engelse soldaten een Indianendorp wilden belegeren, maar dat ze bij aankomst niemand meer aantroffen. Meer hierover zal worden beschreven in hoofdstuk 2.

Hoewel de Engelsen grotendeels ook van de landbouw leefden hadden zij wel volledig permanente nederzettingen. Steden die nu de oostkust van de Verenigde Staten domineren zoals New York en Boston waren al relevante nederzettingen gedurende deze periode. De economie was voornamelijk gebaseerd op landbouw, visserij en de handel in bont. Dit bont kwam voornamelijk van bevers en werd verkregen via handel met Indianen. Deze handel was een belangrijke inkomstenbron voor de kolonie.¹¹ Op het zegel van de stad New York staan tot op de dag van vandaag een Engelsman en een Indiaan met twee bevers ertussen. Het economische draagvlak van de kolonie was dus grotendeels afhankelijk van de Indianen. Toen de Engelse kolonisten eenmaal vaste voet aan de grond hadden gekregen waren ze minder afhankelijk van de Indianen dan de Fransen.¹² Verderop in dit hoofdstuk zal beschreven worden hoe dit tot conflict met de Indianen leidden.

Figuur 1 geeft een heldere weergave van hoe de gebieden verdeeld waren tussen de verschillende Indianenstammen. Voor de Engelsen bestond deze weergave in praktijk

⁹ Ibidem, 31.

¹⁰ Ibidem.

¹¹ Norton, *A People & A Nation*, 37.

¹² W. J. Eccles, *The Canadian Frontier, 1534-1760* (Albuquerque 1983) 10.

niet. Als een Engelsman een Indiaan tegenkwam was het vaak niet duidelijk van welke stam deze was. Doordat het ook onduidelijk of de Indiaan een vriend of een vijand was. Wanneer Engelsen over Indianenstammen spraken werd daarbij zelden een naam genoemd. Als er over een vijandige stammen wordt gesproken is het niet zo opvallend dat deze simpelweg 'Indians' of 'savages' wordt genoemd. Het zijn vijandige vreemdelingen waar liever geen contact mee is, dus waarom zou er moeite gedaan moeten worden om hun namen te leren. Over bevriende Indianen wordt er echter ook zo gesproken. Ook zij worden niet bij naam genoemd terwijl met hen toch wel innigere contacten zullen zijn geweest. Uit briefwisselingen tussen Engelse legerofficieren blijkt dat er behoefte was om Indianen in het Engelse leger op te nemen om zo te kunnen profiteren van hun kennis over gevechtstactieken het terrein. In de brieven wordt er echter nooit een naam genoemd van een stam waar bijvoorbeeld in het verleden goede samenwerking mee is geweest. Deze onduidelijkheid maakte het voor de Engelsen ook lastiger om effectief de Indianen te kunnen bestrijden. Wie er namelijk bestreden moest worden was namelijk ook niet altijd even duidelijk.

Deze dubbele rol die Indianen hadden was typerend voor hoe de situatie was in het grensgebied tussen de Indianen en de Europese mogendheden. Zowel de Engelsen als de Fransen hadden wisselend oorlog als allianties met verschillende Indianenstammen. De Confederacy of Five Nations had hierin een bijzondere positie. De betrokken stammen waren beter beschermd tegen de Europese inval. Daarnaast was het voor de Europeanen makkelijker om met een grote groep stammen tegelijkertijd verdragen te sluiten. De Fransen hadden gedurende het midden van de zeventiende eeuw veel oorlog met de Irokezen. De oorlog bestond uit een lange periode van gewapende conflicten die de 'Beaver Wars' werden genoemd¹³. Na deze conflicten wisten de Fransen de Irokezen voor zich te winnen, onder andere door middel van Jezuïtisch missiewerk. Hoe deze banden ontstonden wordt verderop in dit essay beschreven.

Hoewel de relaties tussen de Europeanen en de Indianen sterk konden fluctueren, is er toch wel een duidelijke rode draad te vinden. In de meeste gevallen waren de Indianen de Fransen gunstig gezind en waren ze tegen de Engelsen. W.J. Eccles, expert op het gebied van koloniaal Canada, verklaart dit door een fundamenteel verschil tussen de Franse en de Engelse kolonie. Voor de Fransen was samenwerking met de Indianen van belang vanwege politieke, commerciële en religieuze redenen. Voor de Engelsen hadden de Indianen hier geen significante rol in. In eerste instantie waren er wel commerciële belangen, maar die verdwenen naarmate de Engelse kolonie groeide.

¹³ Starkey, *European and Native American warfare*, 14, 34.

Regelmatig waren de Engelse belangen juist in strijd met die van de Indianen. Daarnaast was er in de Engelse grensgebieden minder centraal gezag dan in de Franse gebieden. Franse kolonisten reisden over grote afstanden, maar kwamen ook regelmatig in Montreal of Quebec. In die steden zat het centraal gezag van de kolonie. Op die manier bleven de kolonisten op de hoogte van het collectieve belang. Een belang dat onder andere inhield dat er goede relaties met de Indianen moesten zijn. De Engelsen aan de grenzen van de kolonie hadden minder contact met het centraal gezag waardoor het eigenbelang dominantier werd. Dit eigenbelang kwam de relaties met de Indianen niet altijd ten goede.¹⁴

Daarnaast speelde ook religie een belangrijke rol in verhoudingen tussen de Europeanen en de Indianen. De Irokezen hadden aan de noord en west kant te maken met Katholieke Fransen en aan het oost en zuid kant met Protestante Engelsen. De aantrekkingskracht tot of de aversie jegens één van de twee Europese geloven zit niet in de fundamentele verschillen tussen het Katholicisme en het Protestantisme. Het verschil zat vooral in de verschillen tussen de religieuze orde waar zij onderdeel van waren. De Fransen waren voornamelijk Jezuïeten en de Engelsen voornamelijk Puriteinen. In New England leefden de Puriteinen volgens strenge gedragsregels. De Bijbel moest zo puur mogelijk worden nageleefd. Naleving van die regels was volgens hen noodzakelijk om in het hiernamaals een positief voortbestaan te garanderen. De Noord Amerikaanse Indianen pasten niet in dit plaatje. Zij leefden niet volgens die normen en de Engelsen hadden er weinig vertrouwen in dat deze *savages* de juiste normen en waarden konden leren.

Het Franse Jezuïtische geloof stond dicht bij de Indianen. Jezuïeten modelleerden hun levensstijl naar het voorbeeld van Franciscus van Assisi (1181/1182-1226). Dit hield in dat wereldlijk bezit geen waarde kende waardoor het nastreven van veel wereldlijk bezit verwerkelijk was. Deze gedachte was makkelijk te rijmen met de manier waarop de Indianen leefden. Ook zij kenden weinig wereldlijk bezit. Een reden hiervoor was de seminomadische levensstijl die zij erop nahielden. Het hebben van veel materieel bezit is onpraktisch als het noodzakelijk is om geregeld de hele nederzetting te verhuizen. De Jezuïtische levenshouding paste beter bij de Irokezen dan de Puriteinse.

Het was voor de Indianen gunstig om betrekkingen met de Europeanen aan te gaan. Vooral handel was hier een belangrijke factor in. De Europeanen verkregen via de Indianen beverhuiden die op het continent zeer geliefd waren. De Indianen ontvingen voornamelijk wapens die zij konden gebruiken om oorlogen tegen die zelfde Europeanen of andere stammen te voeren. Zowel de Engelsen als de Fransen voerden

¹⁴ Eccles, *The Canadian Frontier*, 5-9.

missiewerk uit om de Indianen in hun invloedssfeer te krijgen. Het is begrijpelijk dat de Indianen zich eerder aangetrokken voelden tot het Jezuïtische geloof, met haar immateriële cultuur, dan tot het strenge Puriteïse geloof. Dit was voor de Indianen een reden om meer met de Fransen te handelen.

Het grote aantal oorlogen dat er in de zeventiende en achttiende eeuw zijn geweest zijn echter niet enkel te wijten aan spanningen tussen de drie partijen die het gezag over het continent wilden voeren. Op het Europees continent waren Engeland en Frankrijk tijdens de zeventiende en achttiende eeuw meer dan eens elkaars militaire opponenten. Zo liep de King William's War in Noord Amerika simultaan met de Negenjarige Oorlog in Europa. Engeland en Frankrijk kwamen met elkaar in conflict over de Glorious Revolution en de Franse expansiedrang. Dit resulteerde aan de andere kant van de oceaan ook in grensoorlogen. De Queen Anne's War is ook begonnen met een conflict tussen Engeland en Frankrijk in Europa. Dit betekend niet dat de Engelsen en Fransen vredig naast elkaar leefden, maar de behoefte aan een gewapend treffen lijkt minder naar boven te drijven dan in Europa. Vooral de Fransen hadden weinig behoefte om hun grensgebied richting New England uit te breiden ten koste van het grondgebied van de Irokezen. Het gebied van de Irokezen werd namelijk als een veilige buffer gezien tussen de Franse en de Engelse kolonie.

Een oorlog die niet is ontstaan vanuit continentaal Europese belangen is de King Philip's War. De oorlog was een strijd tussen de Engelsen en de Wanponoag Indianen (onderdeel van de Algonkianen) die in het zuidoosten van New England woonden. Hun leider werd door de Engelsen King Philip genoemd, naar wie de oorlog is vernoemd. Dat er tussen deze twee partijen oorlog uitbrak is niet heel opmerkelijk. In eerste instantie waren de betrekkingen positief. De Indianen hadden de eerste Engelse kolonisten in dit gebied geholpen met het opstarten van hun kolonie. Andersom profiteerden de Wanponoag van de Engelsen doordat zij steun kregen bij conflicten met andere stammen.¹⁵ Echter naarmate de tijd verstreek werd er door de Engelsen en de Indianen voornamelijk gelet op elkaars verschillen in plaats van elkaar overeenkomsten. Zo vonden de Engelsen de Indianen lui omdat ze in hun ogen te weinig aan landbouw deden en te veel jaagden (iets wat door Engelsen als een vrijetijdsactiviteit werd gezien). Ook waren er geschillen over landbezit. Algonkianen kenden geen particulier landbezit, hoogstens iemand die de zaken waarnam over een bepaald gebied. Engelsen kenden dit wel wat leidde tot geschillen.¹⁶ Zulke culturele verschillen met daarnaast de

¹⁵ Starkey, *European and Native American warfare*, 57.

¹⁶ Norton, *A People & A Nation*, 43.

groeïende Engelse bevolking zijn aanleidingen voor de King Philip's War en andere conflicten in het gebied.

De onderlinge conflicten tussen de verschillende Indianenstammen laat zien dat de Engelsen en de Fransen niet een buitensporige agressor waren in het gebied. De Indianen zelf kwamen ook geregeld met elkaar in conflict. De komst van de Europeanen beïnvloedde wel de machtsbalans op het continent. De Irokezen probeerden onderlinge geschillen opzij te zetten en zich gingen verenigen om sterk te staan tegen vijandige mogendheden zoals de Europeanen. De Wanponoag daarentegen gebruikten de Engelsen om hun eigen stam te versterken. De Europeanen werden dus een nieuwe speler in een al bestaand spel dat op het scherpst van de snede gespeeld werd. Een spel waarin de ogen van de Europeanen vals werd gespeeld. Europese oorlogvoering in de vroegmoderne tijd werd namelijk nog beïnvloed door de *chivalry* van de middeleeuwse ridders. Deze gedragscodes waren echter wel aan het vervagen.¹⁷ Ook Europees oorlog voeren werd schaamtelozer. Afgaande op de primaire bronnen staat deze afname van gedragsregels in schril contrast met de wijze van oorlog voeren die de Indianen hanteerden. Ze waren er niet specifiek op uit om vrouwen en kinderen te vermoorden, maar als een persoon niet kon bijdragen aan het militaire succes van de Indianen werd deze afgemaakt, ongeacht geslacht of leeftijd. Een goed voorbeeld hiervan is de Raid on Deerfield tijdens de Queen Anne's War. Een gecombineerd leger van Fransen en Indianen bestormden in de winter van 1704 het Engelse dorpje Deerfield. Vele Engelsen, ook vrouwen en kinderen, hebben hierbij het leven gelaten. Deze bestorming zal in de rest van het essay nog vaker worden aangehaald als voorbeeld voor de oorlogspraktijken van de Indianen. In welke mate de Middeleeuwse gedragscodes nog van toepassing waren in deze tijd is moeilijk te achterhalen. Het is wel duidelijk dat de Engelsen hun oorlogsmoraal hoger achtten dan die van de Indianen. De Indiaanse oorlogspraktijken waren volgens Thomas Church namelijk niets minder waren dan 'brutish barbarities'¹⁸

Toen de Europeanen in de zestiende en vroege zeventiende eeuw arriveerden op het Noord-Amerikaanse continent kwamen zij op een vriendelijke manier in aanraking met de lokale bevolking. Deze bevolking valt in de delen in twee groepen van stammen, de Algonkianen en de Irokezen. Deze Indianen leefden van landbouw en de jacht en leerden de nieuwkomers hoe zij dit ook konden doen. De Europeanen namen echter niet de seminomadische levensstijl van de Indianen over, maar gingen zich permanent vestigen in steden zoals Boston, New York en Montreal. Naarmate de Engelse kolonie groeide

¹⁷ Starkey, *European and Native American warfare*, 29.

¹⁸ Th. Church, *A History of Philip's War* (Eerste druk: Boston, 1716, gebruikte druk: Boston 1827) 32.

kwam deze in toenemende mate in conflict met de Indianen. In eerste instantie met de Algonkianen en nadat deze verslagen waren met de Irokezen. De Fransen hadden doorgaans betere betrekkingen met de Indianen. Dit kwam onder andere doordat de Jezuïtische Fransen meer open stonden voor nieuwe bevolkingsgroepen die bekeerd konden worden dan de Engelsen. Hoewel de Engelsen ook wel missiewerk deden, bleef doorgaans de houding richting de Indianen zeer afstandelijk. Geschillen tussen de Engelsen en de Indianen hebben er toe geleid dat deze twee regelmatig met elkaar in oorlog kwamen. Tijdens deze oorlogen kregen de Engelsen te maken met een stijl van oorlog voeren die op hen onbekend was en hun territoriale expansie sterk bemoeilijkte.

H2: 'Tactics are fluid'

"On a sudden they were surrounded on all sides by 500 Indians, as was judged. No chance of escape appeared."¹⁹

Dit overkwam in 1676 50 soldaten die onder leiding van kapitein Wadworth vanuit Boston er opuit waren gestuurd om een groep Indianen te achterhalen. Deze Indianen hadden daarvoor het dorp Marlborough aangevallen en ze hadden zich hierna teruggetrokken. Zo een hinderlaag is een essentieel onderdeel van de manier waarop de Indianen militair evenwicht konden bieden aan de Engelsen in de decennia rond het jaar 1700. In dit hoofdstuk zal het militaire overwicht dat de Indianen hadden door middel van tactieken zoals hinderlagen worden beschreven. Belangrijk hierin is de manier waarop de Indianen probeerden gevecht naar hun hand te zetten door zelf het initiatief tot vechten te nemen.

Thomas Church beschrijft de bovengenoemde hinderlaag in zijn in 1716 uitgebrachte boek 'History of Philip's War'. In dit boek beschrijft hij de 'King Philip's War' (1675-1676) en de 'French and Indian Wars' (1689-1704). Deze laatste overlapt met de Queen Anne's War. Hij beschrijft deze conflicten aan de hand van gebeurtenissen die zijn vader Benjamin Church heeft meegemaakt tijdens deze oorlogen. Zoals eerder geschreven was Benjamin Church een hoge officier in het Engels koloniale leger gedurende deze periode. Door zijn hoge functie binnen het leger was hij nauw betrokken bij zowel de voorbereidingen voor expedities en gevechten en gaf hij leiding aan de groepen soldaten

¹⁹ Church, *A History*, 70.

die dit alles uitvoerden. Hierdoor kwam hij geregeld in contact en conflict met Indianen. Gelukkig voor Church was hij niet betrokken bij de bovenstaande expeditie.

Het overkwam Church echter wel eens dat hij in een hinderlaag van Indianen viel wanneer hij zich met zijn troepen in de bossen begaf. Het grote aantal Indianen dat hierboven wordt genoemd heeft hij echter nooit mee te maken gehad. Het aantal waar over gesproken wordt is sowieso wat discutabel. Het is bijna niet voor te stellen hoe er vanuit het niets 500 Indianen achter bomen en struikgewas vandaan kunnen komen. Thomas Church laat met de bijzin 'as was judged' merken dat hij het getal ook wat twijfelachtig vindt. Het probleem is echter dat er geen andere bronnen zijn die getal kunnen ontkrachten noch bevestigen waardoor dit het getal is waarmee gewerkt moet worden. Daarnaast, een goede hinderlaag gaat niet om getallen, maar om de tegenstander een gevoel van beklemming te geven door middel van tactiek en timing. En tactiek en timing waren iets waar de Indianen in het noordoosten van de moderne Verenigde Staten heer en meester in waren. Zij voerden een guerrillaoorlog pur sang.

Guerrillaoorlogen zijn er al zolang er in groepsverband gevochten wordt. De oudste notie over deze aparte manier van oorlog voeren komt uit de vijftiende eeuw voor Christus uit een Hittitische tekst. Het woord guerrilla is de benaming die in de moderne tijd aan deze vorm van oorlogvoering is gegeven. Het is Spaans voor kleine oorlog en dateert uit de periode van de Spaanse Onafhankelijkheidsoorlog (1808-1814) tussen Spanje en Frankrijk.²⁰ Afhankelijk van de taal waarin geschreven is komen de termen 'petite guerre' en 'kleiner Krieg' ook voor. Bekende personen die over guerrillaoorlog hebben geschreven zijn de Chinezen Sun Tzu (traditioneel c. 544-496 voor onze jaartelling) en Mao Zedong (1893-1976). De eerste westerse studies naar deze manier van oorlog voeren zijn van de hand van Johann von Ewald en Andres Emmerich. Zij bestudeerden aan het einde van de achttiende eeuw hoe de Indianen in Noord Amerika middels guerrillatactieken participeerden in de Amerikaanse onafhankelijkheidsoorlog (1775-1783).

Het is opvallend hoeveel overeenkomsten er zijn tussen de gevechtstactieken die Sun Tzu beschreef en de tactieken die de Indianen van noordoost Amerika toepasten. Het zou de reinste vorm van anachronisme zijn door te stellen dat de Indianen met Sun Tzu in de hand ten strijde trokken. Qua tijdsperiode en geografische is er geen enkele connectie te leggen. Wel kunnen de Engelse anekdotes over hoe de Indianen vochten begrijpelijk worden geanalyseerd met behulp van de theorieën uit Sun Tzu's werk 'The Art of War'.²¹ In dit boek geeft hij instructies over hoe een leger succesvol moet worden

²⁰ Beckett, I. F. W., *Encyclopedia of Guerilla Warfare* (Santa Barbara 1999) XI.

²¹ L. Giles, *Sun Tzu: The Art of War* (Mineola 2002).

geleid. Opvallend is dat de adviezen die in dit al eeuwen lang populaire boek meer overeen komen met de tactieken van de Indianen dan die van de Engelsen, van de tweede meest geletterde civilisatie. Zoals gezegd zal de overeenkomst met de Chinese militair niet liggen aan literaire studie. Een wel plausibele verklaring is de band van de Indianen met de natuur. De Indianen waren één met de natuurlijke omgeving om hen heen. Ook voor Sun Tzu was een nauwe band met de natuurlijke leefomgeving van belang voor een succesvolle strijd. Dit is onder andere terug te vinden in de metaforen die Sun Tzu gebruikt om zijn theorieën nader te verklaren. Dit hoofdstuk zal aan de hand van de theorieën van Sun Tzu de guerrillatactieken van de Indianen in noordoost Amerika uiteenzetten en analyseren.

De drie woorden van Sun Tzu die de gevechtstactieken van de Indianen haast volledig samenvatten zijn "Tactics are fluid". Het belangrijkste dat een leger kan doen is door het landschap bewegen zoals water door een landschap beweegt. Er zijn twee kenmerken die water heeft als het zich door een landschap heen baant. Het eerste kenmerk is dat water altijd op zoek gaat naar de laagste, oftewel zwakste, plek in het landschap.²² Het motto is hier dus dat een leger de tegenstander moet aanvallen op het moment dat de tegenstander zich in een zwakke positie bevindt. Deze vergelijking kan zeer letterlijk geïnterpreteerd worden. Doorgaans worden verhogingen in het landschap, zoals heuvels, beschouwd als militair strategisch gunstige plekken. Dit komt doordat er vanaf een heuvel een goed overzicht is over het omliggende gebied. Het is daardoor makkelijker om een naderende vijand te signaleren. Daarnaast heeft het als voordeel dat de tegenstander bergopwaarts moet manoeuvreren om aan te vallen, terwijl de verdediger het voordeel heeft de hogere snelheid van het bergafwaarts manoeuvreren. Je als leger door een dal verplaatsen heeft dus een drievoudig nadeel.

Toch kan een leger een dal niet vermijden. Ecologisch gezien heeft het dal namelijk weer voordelen ten opzichte van een heuvelrug. Zo wordt een dal doorgaans gevormd door de stroom van een rivier. Deze rivier zorgt voor water, vegetatie en is makkelijk te gebruiken voor transport. Daarnaast is het door een rivierdal manoeuvreren doorgaans makkelijker dan over een heuvelrug. Om de soldaten en de paarden van voedsel en drinken te voorzien en om snel transport mogelijk te maken begeven legers zich geregeld in dalen. Zo ook de legers van Benjamin Church. In het boek van Thomas Church staat een passage over dat zijn vader zich met een groep soldaten zich in een dal bevindt. Hij deed dit omdat hij zijn paarden wilde laten grazen van het gras dat daar groeide. Church was zich er terdege bewust van de gevaren die zo een dal met zich mee bracht. Dit was een zwakke plek en de Indianen wisten dit ook. De soldaten van

²² Giles, *Sun Tzu*, 62.

Church “looked out for the enemy, (who were) whitin hearing on every side, and some very near”²³. Door op de hoogte te zijn van dit nadeel wist Church te ontkomen aan de vijand. Een belangrijk onderdeel van de gevechtstactiek van de Indianen was namelijk het element van de verrassing. Doordat Church de Indianen door had was dit element weggevallen. Hierover zal verderop in dit hoofdstuk meer besproken worden.

Het tweede kenmerk van water is dat het geen vaste vorm heeft.²⁴ Dit kenmerk moet in combinatie met gevechtstactieken worden gevisualiseerd als een overstroming door een bos heen. Het water stroomt moeiteloos door het landschap heen en overal met de zelfde kracht. Het is mogelijk om als boom of mens overeind te blijven staan in het water. Dit heeft te maken met waar het obstakel zich bevindt. Er zijn sterke en zwakke plekken in ieder landschap. Als de term landschap wordt toegepast op de vele rivierdalen die New England kent krijgt de term nog een extra, verticale, dimensie. In het geval van een sterke waterstroom is een obstakel onderaan het dal gevoeliger voor de druk van het water dan op hoger gelegen stukken. Op sommige stukken is een obstakel, bijvoorbeeld een mens of een boom, veiliger voor een waterstroom dan op andere plekken. Daarnaast schikt het water zich naar het object dat op zijn pad komt. Mocht er een extern object in het water komen dan is het water even ontregelt, maar zal snel het object omringen en proberen te verdrijven.

Dit twee kenmerk is ook goed van toepassing op de gevechtstactieken van de Indianen. Indiaanse gevechtseenheden kenden ook geen vaste vorm. Ze hadden de dynamiek van water. Thomas Church beschrijft een conflict tussen Engelsen en Indianen dat op deze manier verloopt. De Engelsen naderen het grondgebied van de Indianen en het volgende gebeurt:

The enemy was not really beaten out of Mounthope neck, though it was true [that] they fled from thence; yet it was before any pursued them. It was to strengthen themselves, and to gain an more advantageous post.”²⁵

De Indianen vechten zeer dynamisch. Ze houden de tegenstander nauwlettend in de gaten en kunnen elk moment hun tactiek aanpassen. Zoals water zich aanpast aan een veranderende ondergrond of externe objecten. Soldaat van het Amerikaanse koloniale leger schreef hierover: “they make attacks in as many different ways as there are occasions on which they make them.”

²³ Church, *A History*, 98.

²⁴ Giles, *Sun Tzu*, 62.

²⁵ Church, *A History*, 35.

De combinatie van de twee eigenschappen van water geeft gestalte aan één van de speerpunten van zowel Sun Tzu's als de Indiaanse gevechtstactiek. Het gaat hier om het belang van initiatief nemen. Zelf bepalen waar en wanneer de strijd geleverd zal worden en als eerste op het slagveld arriveren. Doordat de Indianen als een waterstroom door de beboste valleien manoeuvreerden waren de Engelsen, de obstakels, altijd op een makkelijke manier te omsingelen. Dit kenmerk maakte het tweede kenmerk, toeslaan op zwakke plekken, extra effectief. Door de makkelijke manier van voortbewegen door het landschap konden de Indianen op korte termijn toeslaan wanneer de Engelsen zich in een zwakke positie bevonden. Zoals uit het hierboven genoemde voorbeeld blijkt, waren de Indianen constant bezig met het bewegen rond de Engelsen die op dat moment hun paarden lieten grazen. Constant bezig met wachten op het moment dat de Engelsen op hun zwakst waren. Wachten op het moment dat de Indianen hun manschappen correct gepositioneerd hadden. De partij die het initiatief neemt zal volgens Sun Tzu fris aan het front arriveren. Klaar om te strijden. De gene die als tweede arriveert zal letterlijk en figuurlijk overvallen worden door de initiërende partij. Zij moeten dus zowel fysiek als mentaal nog de vertaalslag moeten maken van rustmodes naar gevechtmodes.

In de geschriften van Thomas Church staan meerdere passages waaruit blijkt dat de Indianen deze tactiek toepasten. Dit initiatief kon op twee manieren tot uiting komen, door fysiek als eerste op het slagveld te zijn en door mentaal als eerste op het slagveld te zijn. Het eerste geval heeft vooral betrekking op hinderlagen. Deze manier van aanvallen komt veelvuldig terug in de bronnen. Een voorbeeld is aan het begin van dit hoofdstuk al genoemd, het in een hinderlaag van 500 Indianen lopen door een groep Engelse soldaten. De Indianen wisten door hun hoge aantal grote delen van het bos waar ze zich in bevonden in bezit nemen. Ze konden in zeer korte tijd elke vijand die zich in het bos bevond omsingelen. Ze hadden bepaald wat voor de Engelsen de zwakste positie in het gebied zou zijn en wachtten geduldig af totdat de nietsvermoedende Engelsen zich naar die plek zouden begeven.

Met het tweede geval, mentaal als eerste aanwezig zijn, wordt er gedoeld op het aanvallen van militaire of burgerenheden in een statische positie zoals in een kamp, dorp of fort. In zekere zin zou er gesteld kunnen worden dat in zo een geval de Engelsen de fysieke locatie van het slagveld hebben bepaald. Zij waren de genen die zogezegd de thuiswedstrijd speelden. Toch zijn het ook in dit geval de Indianen die als eerste op het slagveld arriveerden en dus, zoals Sun Tzu het schrijft, het meest fris aan de strijd beginnen. De Engelsen zien namelijk in eerste instantie hun permanente leefomgeving niet als een plek waar militaire conflicten worden uitgevochten. Het is een plek voor arbeid, rust en religie, niet voor gevecht. Het zijn de Indianen die van deze plek een

slagveld maken. Door op die plek als eerste te beginnen met vechten zijn zij de genen die bepalen waar en wanneer het gevecht begint. Fysiek zijn ze dus niet als eerste aanwezig, zoals wel het geval is bij de hinderlagen, maar wel mentaal als eerste aanwezig. Hierdoor hadden ze alsnog het initiatief in de strijd.

Een goed voorbeeld hiervan is de Raid on Deerfield uit 1704. In dit jaar, tijdens de Queen Anne's War, werd het dorp Deerfield, Massachusetts, aangevallen door een gecombineerd leger van Indianen en Fransen onder leiding van de Fransman Jean-Baptiste Hertel de Rouville. Het dorp was in vorige oorlogen ook al regelmatig het slachtoffer geweest van zulke aanvallen vanwege de ligging aan de grens van de Engelsen invloedssfeer. Er zijn geen exacte getallen over de omvang van de aanval. Majoor William Whiting schrijft in een brief aan toenmalig gouverneur van de Connecticut kolonie dat het ging om een groep van tussen de 300 en 400 man waarvan ongeveer de helft Frans was.²⁶ De Indianen waren Mohikanen, Hurons en Wobanaki.²⁷ Allen afkomstig van het oostelijk grensgebied tussen de moderne Verenigde Staten en Canada. In het geweld kwamen er ongeveer 49 Engelsen om het leven, 12 tot 15 raakten er gewond en rond de 100 werden er gevangen genomen en ontvoerd naar Canada.²⁸ Het totaal aantal inwoners van Deerfield was toentertijd ongeveer 265²⁹. Het aantal aanvallers oversteeg dus ruimschoots het aantal inwoners van het dorp. Daarbij komt nog dat ook een groot deel van deze 265 inwoners bestond uit vrouwen en kinderen, oftewel personen die in principe niet geschikt waren om terug te vechten. Dat meer dan de helft van de inwoners van het dorp is vermoord of ontvoerd is dan ook niet verwonderlijk. De Engelsen die door de Indianen werden meegenomen moesten meer dan 300 mijl lopen door de ijzige kou en sneeuw om uiteindelijk in de dorpen van de betrokken Indianen terecht te komen. Voor velen was dit Kahnawake, de grootste nederzetting van de Mohikanen, gelegen aan de Rivière du Nord in modern Quebec, Canada.

De misschien wel belangrijkste bron over de Raid on Deerfield is van John Williams. In 1707 publiceerde hij *The Redeemed Captive returning to Zion* waarin hij beschrijft hoe Deerfield, het dorp waar hij woonde en dominee was, wordt bestormt, hoe hij, zijn vrouw en zijn zeven kinderen werden ontvoerd en de barre tocht naar Canada en terug die daarop volgde. Het volgende citaat uit *The Redeemed Captive* is een sprekende passage over de eerste momenten van de aanval:

²⁶ Whiting, W., 'Letter from William Whiting to Governor Fitz-John Winthrop, 1704', in: Heafeli, E., Sweeney, K., *Captive Histories: English, French, and Native Narratives of the 1704 Deerfield Raid* (Boston 2006) 68.

²⁷ <http://1704.deerfield.history.museum/home.do> (versie 18 april 2013).

²⁸ S. Partridge, 'An Account of the Destruction of Deerfield, 1704', Heafeli, E., Sweeney, K., *Captive Histories: English, French, and Native Narratives of the 1704 Deerfield Raid* (Boston 2006) 65.

²⁹ Melvoin, *New England Outpost*, 250.

“On the twenty-ninth of February, 1703/1704³⁰, not long before the break of day, the enemy came in like a flood upon us, our watch being unfaithful: an evil, whose awful effects in the surprise of our fort, should bespeak all watchmen to avoid, as they would bring the charge of blood upon themselves.”³¹.

De vijand kwam voor Williams dus uit het niets en, zoals Sun Tzu ook zou schrijven, als een stortvloed van water. Daarnaast is het verrassingselement uit deze passage opvallend. Het is de Indianen en de Fransen blijkbaar gelukt om ongezien met 300 of misschien wel 400 man het dorp binnen te vallen. Williams beschuldigt de wachters die op de uitkijk stonden dan ook van ‘unfaithful’ gedrag.

Het relatieve gemak waarmee de Indianen zich door het terrein manoeuvreerden maakte het voor de Engelsen extra lastig om grensdorpjes zoals Deerfield te verdedigen. De Indianen konden namelijk, zoals in de eerder beschreven hinderlaag van 500 man, met honderden tegelijkertijd uit het niets verschijnen. Dit maakte het organiseren van de verdediging extra gecompliceerd. De Engelsen hadden namelijk niet genoeg soldaten om elk grensdorp te voorzien van een garnizoen dat numeriek tegenwicht kon bieden aan een aanval van 300 personen. Er moest daarom een keuze worden gemaakt om of sommige dorpen van veel manschappen te voorzien en anderen weerloos te laten of de verdedigingskracht moest worden verspreid. Hierdoor werd niemand in de steek gelaten, maar was de verdediging nergens heel sterk. De Engelsen kozen voor de tweede optie. Vele dorpen kenden enige vorm van verdediging. Vanwege het vermoeden dat er een Indiaanse aanval op handen zou zijn werd er besloten om, toevallig enkele dagen voor de bestorming van Deerfield, twintig extra legereenheden naar het dorp te sturen.³² Als deze twintig extra soldaten echter te maken krijgen met nalatigheid van de kant van de genen die op de uitkijk staan met daarbij een vijandig leger van minimaal 300 eenheden, dan staan ook zij machteloos. Kolonel Samuel Partridge doet na de bestorming een verzoek om 60 tot 70 echte soldaten te plaatsen in Deerfield.³³ Of dit aantal wel opgewassen zou zijn tegen de grote aantallen Indianen en Fransen is maar de vraag.

³⁰ Er worden twee data aangegeven doordat de Engelsen toentertijd nog rekenden met de Juliaanse kalender. Voor de Engelsen in Amerika vond de gebeurtenis plaats in 1703. Ze wilden echter wel erkennen dat in West-Europa de Gregoriaanse kalender werd gebruikt waardoor ook 1704 genoemd wordt.

³¹ Williams, J., ‘The Redeemed Captive returning to Zion’, in: Partridge, S., Heafeli, E., Sweeney, K., *Captive Histories: English, French, and Native Narratives of the 1704 Deerfield Raid* (Boston 2006) 94.

³² Addington, I., ‘Letter from Isaac Addington To Governor Fitz-John Winthrop, 1704’, in: Heafeli, E., Sweeney, K., *Captive Histories: English, French, and Native Narratives of the 1704 Deerfield Raid* (Boston 2006) 71.

³³ Whiting, ‘Letter from William Whiting’, 69.

Het verhaal van John Williams speelt zich af tijdens de Queen Anne's War. Het bekendste voorbeeld van een 'captive narrative' uit de King Philip's War komt van de hand van Mary White Rowlandson. Lancaster, waar zij woonde, wordt tijdens die oorlog bestormd en zij wordt naderhand ontvoerd. De gebeurtenis komt sterk overeen met de eerder genoemde bestorming van Deerfield uit 1704. In haar werk 'A Narrative of the Captivity and Restauration of Mrs. Mary Rowlandson' geeft zij een beeldende beschrijving van hoe zo een bestorming er aan toeging:

"On the tenth of February 1675, Came the Indians with great numbers upon Lancaster; Their first coming was about Sun-rising; hearing the noise of some Guns, we looked out; several Houses were burning, ans the Smoke ascending to Heaven. There were five persons taken in one house, the Father, and the Mother and a sucking Chuld, they knockt on the head; the other two they took and carried away alive. There were two others, who being out of their Garison upon some occasion were set upon; one was knockt on the head, the other escaped: Another their was who running along was shot and wounded, and fell down; he begged of them his life, promising them Money (as they told me) but they would not hearken to him but knockt him in the head, and stript him naked, and split open his Bowels. Another seeing many of the Indians about his Barn, ventured and went out, but was quickly shot down. There were three others belonging to the same Garison who were killed; the Indians getting up upon the roof of the Barn, had advantage to shoot down upon them over their Fortification. Thus these murtherous wretches went on, burning, and destroying before them."³⁴

Dit citaat laat duidelijk zien dat de Indianen in tijden van oorlog niemand ontzagen. Naast de mannen moesten ook vrouwen en kinderen uit de weg worden geruimd. Ook in dit geval kwamen de Indianen vroeg in de ochtend om het verrassingselement zo goed mogelijk te laten werken. Zij waren de genen die bepaalden wanneer en waar er gevochten zou worden.

Het was ook mogelijk dat de Engelsen te maken kregen met beide vormen van belegering in één gebeurtenis. Dat er na een aanval op een nederzetting nog een hinderlaag volgde. Dit was ook het geval bij Deerfield in 1704. De Engelse kolonel Samuel Partridge schrijft hierover in zijn *Account of the Destruction*. Nadat het gecombineerde leger van Fransen en Indianen het dorp had verlaten waren er 40 gewapende mannen die hen achterna gingen in een poging hun ontvoerde dorpsgenoten

³⁴ M. W. Rowlandson, 'A Narrative of the Captivity and Restauration of Mrs. Mary Rowlandson', in: Lauter, P., *The Heath Anthology of American History: Concise Edition* (Boston 2004) 212.

terug te halen. De vijand had dit echter ontdekt. In reactie hierop hadden de Indianen enkele hinderlagen georganiseerd. De Engelsen vielen voor de tweede keer die dag in de val en verloren nog eens elf manschappen. In dit geval was de bestorming van de nederzetting het hoofddoel met additioneel een hinderlaag.

Andersom kwam ook voor. Thomas Church schrijft over een aanval op een dorpje door een groepje Indianen tijdens de King Philip's War. De aanval was niet omvangrijk. Twee Engelsen werden vermoord en er werd vee geslacht. Deze kleinschalige aanval had echter een groter doel, Engelse soldaten het bos in lokken. En zo geschiedde. Engelse soldaten trokken het bos in op zoek naar de Indianen die verantwoordelijk waren voor het eerder aangedane leed. In het bos aangekomen werden ze uit het niets belaagd door een dozijn Indianen. Enkele Engelse officieren werden geraakt. Het verwonden van de officieren zorgde voor onrust bij de rest van de soldaten waardoor ze op de vlucht sloegen. Benjamin Church gaf nog het bevel om door te vechten, maar zag al snel in dat terug trekken het beste was. Bij het terug trekken zei Church: "The Lord have mercy on us, if such a handful of Indians shall thus dare such an army."³⁵ Church was duidelijk geschrokken was het feit dat zo een klein aantal Indianen op een effectieve wijze het machtige Engelse leger durfde aan te vallen. De vernuftige tactiek maakte dit mogelijk.

Militaire voordelen die Indianen hadden ten opzichte van Engelsen gaan verder dan enkel denkwerk. Starkey schrijft dat de Indianen ook een morele voorsprong hadden op het gebied van uithoudingsvermogen. Een uithoudingsvermogen zo sterk dat "only the hardiest Europeans could equal". Indianen konden bijvoorbeeld zonder voedsel 30 tot 50 mijl per dag lopen. Vanaf hun twaalfde levensjaar gingen jonge Indianen mee op oorlogspad met de volwassenen. Meedoen in gevechtsituaties, tientallen mijlen lopen door barre omstandigheden en kunnen leven op weinig voedsel werd al op jonge leeftijd gepraktiseerd.³⁶ Doordat de Indianen constant met zulke leefomstandigheden te maken kregen waren de omstandigheden waarin de gevechten met de Europeanen plaatsvonden niet exceptioneel. Het maakte de Indianen ook veel dynamischer in de strijd, doordat ze zich makkelijk aan verschillende omstandigheden konden aanpassen. Daarbij waren de jonge Indianen "very eager to begin the war."³⁷ Europeanen waren daarentegen veel statischer in gevecht. De Europese legeropleiding ging volgens strikte regels uit handboeken. Dit was handig omdat er op die manier in tijd van nood in korte tijd veel burgers konden worden opgeleid tot soldaten. Soldaten met allemaal dezelfde opleiding waren makkelijker in te zetten in de grote Europese legers. Dit had echter als

³⁵ Church, *A History*, 34

³⁶ Starkey, *European and Native American warfare*, 18.

³⁷ Church, *A History*, 29.

nadeel de dat legers er heel statisch van verder. De Europese soldaten konden zich moeilijk aanpassen aan omstandigheden waar niet op getraind was. Indianen waren beter voorbereid op onverwachte gebeurtenissen. Zelfs wanneer dit na vele mijlen lopen was.

De voorbereidingen en de nasleep van de Raid on Deerfield zijn hier een exact voorbeeld van. In de overleveringen van de aanval beslaat de beschrijving van de aanval zelf vaak maar een klein deel van de gruwelijkheden. Het in brand steken van huizen en het ter plekke vermoorden van vele Engelsen wordt misschien nog wel als minder gruwel gezien dan de 300 mijl lange reis die daar op volgde. Het was nog midwinter in het noordoosten van Amerika en de tocht voerde door dikke sneeuw en ijskoude rivieren. De Indianen hadden voor sommige Engelsen sneeuwschoenen of extra kleding om de tocht te overleven. Ook kinderen werden, indien de ouders niet voor ze konden zorgen, door de Indianen op de schouders genomen. Er was bij de Indianen echter geen respect voor die gene die, ondanks de hulp, het niet lukte om de reis voort te zetten. Ook John Williams schrijft uitgebreid over het afzien tijdens de reis naar Canada. Een passage uit *The Redeemed Captive*:

“I was made to wade over a small river and so were all the English, the water above knee-deep, the stream very swift; and after that to travel up a small mountain; my strength was almost spent before I came to the top of it. No sooner had I overcome the difficulty of the ascent, but I was permitted to sit down and unburdened of my pack. I sat pitying those who where behind and entreated my master to let me go down and help my wife, but he refused and would not let me stir form him. I asked each of the prisoners as they passed by me after her, and heard that in passing through the abovesaid river, she fell down and was plunged over head and ears in the water; after which she traveled not far, for at the foot of the mountain the cruel and bloodthirsty savage who took her, slew her with his hatchet at one stroke, the tidings of which were very awful. And yet such was the hardheartedness of the adversary that my tears were reckoned to me as a reproach.”³⁸

De Engelsen hadden het door de lange afstand, de winterse omstandigheden, het terrein en het Indiaanse gezag zwaar te voorduren. Hoewel voor de Engelsen een aanzienlijk deel van het lijden bestond uit de mentale uitputtingsslag, het verlies van familie en vrienden en voor John Williams “to be carried to, a Popish country, waren de Indianen ook aan de lange afstand, de ijzige koud en het moeilijk begaanbaar terrein onderhevig.

³⁸ Williams, ‘The Redeemend Captive’, 100.

Ter vergelijking, de Indianen en Fransen zouden in totaal meer dan 600 mijl lopen. Met als enige afwisseling de aanval zelf. Het is natuurlijk vanuit het perspectief van de dader, niet van het slachtoffer, maar het zegt wel wat over het betere fysieke uithoudingsvermogen van de Indianen en, op de Indiaanse levensstijl aangepast, Fransen.

Dat de Indianen zich beter konden aanpassen aan de omstandigheden die de natuur van New England bood blijkt ook uit anekdotes over Benjamin Church. Thomas Church schrijft over een moment tijdens de King Philip's War waarop zijn vader, bij het aan land gaan vanaf een rivier, wordt belaagd door een groep Indianen. Church zag zich al snel genoodzaakt om te vluchten want de Indianen "possessed themselves of every rock, stump, tree or fence, that was in sight, firing upon them without ceasing; while they had no other shelter but a small bank, and a bit of a water fence."³⁹ Church kon met zijn soldaten geen kant meer op omdat de Indianen elk natuurlijk object dat de omgeving hen bood gebruikten om militair overwicht te generen. Dat de natuur in het voordeel is van de Indianen merkt Benjamin Church ook enkele jaren later tijdens een confrontatie. Hierbij gebruikten de Indianen de stand van de zon om zich zo gunstig te mogelijk te situeren ten opzichte van de Engelsen en met succes: "The enemy had a great advantage of our forces who were between the sun's rising and the enemy, so that if a man put of his head or hand they could see it, and fire at it."⁴⁰ Zelfs een natuurlijk object dat ontelbare kilometers van de aarde verwijderd is werd door de Indianen gebruikt om een sterkere militaire positie te verkrijgen ten opzichte van de Engelsen.

De gevechtstactieken van de Indianen waren dus effectief tegen de Engelse vijand. Het succes van de tactiek had echter wel een duidelijke noodzakelijk voorwaarde: de Indianen moesten het initiatief tot vechten nemen. Zij moesten de genen zijn die als eerste, of dit nou fysiek of mentaal was, op het slagveld arriveerden. Was dit niet het geval dan waren het de Engelsen die in het voordeel waren. De Indianen hadden namelijk weinig forten of gefortificeerde dorpen. Dorpen konden wel ommuurd zijn, maar waren niet dermate versterkt zoals de Engelsen dat deden. Ze konden de vijand dus niet in hun eigen woonplaats opwachten. De strijd moest zo ver mogelijk van huis plaatsvinden. De Engelsen maakte gebruik van deze zwakte. Er vonden geregeld expedities plaats naar Indiaanse nederzettingen. In de beschrijving van een van de expedities die onder leiding staan van Benjamin Church komt goed de zwakte van de Indianen naar boven. In de herfst van 1690 gaat Church op expeditie naar Pejepscot en Amerascogen, plaatsen waar Indianen zouden verblijven. In Pejepscot aangekomen

³⁹ Church, *A History*, 43-44.

⁴⁰ *Ibidem*, 193.

treffen ze niemand aan. De Indianen hebben de nederzetting klaarblijkelijk verlaten. In Amerascogen aangekomen treffen ze een ommuurd dorp aan. Terwijl de Engelsen een poging wagen de nederzetting in te nemen vluchtten de Indianen massaal weg⁴¹. Ze zijn blijkbaar niet in staat hun territorium te verdedigen als zij hier niet op voorbereid zijn. Op het moment dat ze onverwachts in hun eigen gebied worden geraakt zien ze geen andere optie dan te vluchten.

Deze manier van verdedigen, of beter gezegd van zichzelf in veiligheid brengen, past goed in de manier van aanvallen. Als het niet op eigen initiatief kan wordt er gevlucht. Zo ook bij de Raid on Deerfield of andere aanvallen. De Indianen vallen slechts een korte tijd aan. Op het moment dat de Engelsen een groep soldaten hebben verzameld die een tegenaanval kunnen inzetten zijn de Indianen al lang weer het bos in gevlucht. Benjamin Church ontdekt tijdens een van zijn expedities een groep Indianen die bezig was met het voorbereiden van een hinderlaag. Op het moment dat de Indianen door hebben dat de Engelsen ze hebben ontdekt vluchten ze⁴². Ondanks dat de Indianen dynamisch waren in hun aanvalstrategieën, door het constant aanpassen aan de tegenstander, konden ze niet elke situatie naar hun hand zetten. Wanneer de Engelsen hen ontdekten en dus als eerste mentaal op het slagveld waren moesten de Indianen hun meerderen inzien. Kijkende naar de geschriften van Thomas Church was dit vluchten wel succesvol. Er staan weinig passages in waarin Indianen succesvol door de Engelsen zijn achterhaald.

De Engelsen hadden dus flinke moeite met de voor Europeanen non-conventionele manier van oorlog voeren van de Indianen. Door middel van gewiekste tactieken wisten de Indianen het initiële nadeel dat zij hadden op het gebied van oorlogsmateriaal zoals wapens en fortificaties te overbruggen. Door goed aan te passen aan zowel de tegenstander als de natuur lukten het de Indianen om militair volwaardige opponenten te zijn. Naast de kenmerken van de 'fluid tactics' had de Indiaanse cultuur kenmerken waardoor ze de strijd regelmatig in hun voordeel konden beslechten. Van jongs af aan werden Indianen blootgesteld aan barre omstandigheden in zowel de natuur als in fysieke confrontatie. Hierdoor waren de Indianen volledig geïntegreerd in de omgeving en konden ze effectiever toeslaan. De losse Indianenstammen werden in deze strijd geholpen door de relaties die zij hadden met andere stammen en de twee Europese mogendheden. Ze stonden er dus niet alleen voor.

⁴¹ Ibidem, 183-185.

⁴² Ibidem, 38

H3: Relaties en allianties

In het eerste hoofdstuk werden al kort de verhoudingen tussen de Indianen de Europeanen beschreven. In dit hoofdstuk staat de invloed van deze verhoudingen op de militaire positie van de Indianen centraal. Zoals in het tweede hoofdstuk staat geschreven waren de militaire successen van de Indianen, naast de tactieken, ook sterk afhankelijk van de interactie en samenwerking met andere Indianenstammen en de twee Europese mogendheden. Hoewel door de eeuwen heen de relaties tussen de verschillende naties en stammen sterk hebben gefluctueerd zijn er ook rode draden te ontdekken. Dit hoofdstuk zal de zo rood mogelijke draden beschrijven. Als eerste zullen de relaties van de Engelsen met de Indianen worden besproken. Hierna volgt ditzelfde voor de relaties van de Indianen met betrekking tot de Fransen. Afsluitend de relaties van Indianenstammen onderling.

Zoals in het eerste hoofdstuk al beschreven is hadden de Engelsen een moeizame relatie met de lokale Indianenstammen. Tijdens de eerste jaren van het kolonisatieproces waren de contacten nog goed. De Algonkianen hielpen de Engelsen met overleven op het voor hen nieuwe continent. De hedendaagse viering van Thanksgiving in de VS is daar een overblijfsel van. In de loop van de zeventiende eeuw verslechterden de contacten met het uitbreken van de King Philip's War in 1675 als nieuw dieptepunt. Deze oorlog was het begin van een haast permanente slechte verstandhouding met een groot deel van de Indianenstammen. In deze oorlog werd er wel alleen tegen de Algonkianen gevochten. De Irokezen stonden toen nog aan Engelsen zijde vanwege geschillen met de Algonkianen. De Irokezen waren nooit te beroerd om de vijand van de vijand bij te staan. Na het wegvallen van de macht van de Algonkianen bleven de Irokezen als enige grote Indiaanse machtfactor over in het gebied. De vijand van de vijand had de strijd gewonnen waardoor er een nieuwe vijand was gecreëerd. Tot aan de King Philip's War waren er dus voornamelijk conflicten met de Algonkianen. Na de oorlog namen de Irokezen deze rol over.

Bij het lezen van de teksten van Thomas Church over zijn vader krijgt de lezer echter de indruk dat de relaties van de Engelsen met de Indianen een stuk complexer waren dan hierboven beschreven is. Aan de ene kant hadden de Engelsen, zoals in het eerste hoofdstuk beschreven, een afstandelijke houding naar de Indianen vanwege de culturele verschillen. Aan de andere waren er ook vriendelijke contacten. Zo beschrijft Thomas Church hoe zijn vader in de herfst van 1674 een boerderij bouwt. Nieuwe boerderijen stonden doorgaans aan de rand van een nederzetting en dus dichterbij de Indianen.

Voor Benjamin Church pakte dit goed uit. Door daar te gaan wonen kwam hij steeds meer in contact met de Indianen “and gained a good acquaintance with the natives; got much into their favour, and was in a little time in great esteem among them.”⁴³. Het opmerkelijke aan deze opbloeiende vriendschap is het feit dat enkele maanden later er een bloedige oorlog uitbreekt tussen de twee partijen die rond Church’s boerderij met elkaar bevriend raakten. Het lezen over het leven van Church geeft het idee dat op individueel niveau er positieve contacten tussen de Engelsen en Indianen mogelijk waren, maar dat er op hogere (bestuurlijke) niveaus conflicten waren.

Deze verwarrende betrekkingen waren gunstig voor de militaire positie van de Indianen. Als een Engelsman een enkele Indiaan of een groepje Indianen tegenkwam was het namelijk niet meteen duidelijk of hij te maken had met een vriend of een vijand. Een duidelijk voorbeeld van de verwarrende positie van de Indianen voor de Engelsen komt uit een anekdote waarin Benjamin Church in een vuistgevecht om leven of dood is verwickeld met een vijandige Indiaan. Tijdens dat gevecht komt er nog een Indiaan aanlopen:

“But in the heat of the scuffle they heard the ice break, with somebody’s coming apace to them, which when they heard, Church concluded there was help for one of other of them, but was doubtful which of them must now receive the fatal stroke.”⁴⁴

De Indiaan waar Church mee in gevecht was blijkt een ontsnapte gevangene te zijn van de naderende Indiaan. De naderende Indiaan staat dus aan de kant van Church en Church weet het gevecht te overleven. Op het moment dat hij de Indiaan voor het eerst zag was dit echter niet duidelijk. Hij weet niet of de naderende Indiaan hem gaat proberen te vermoorden of hem juist gaat helpen. Dit is uiteraard een voorbeeld van verwarrende relaties op het kleinste schaalniveau, relaties en conflicten tussen individuen. Het lijdt tot slechts tot gevaar op individueel niveau. De onduidelijke positie van de Indiaan wordt gevaarlijk wanneer deze tot verwarring zorgt bij grotere legereenheden. Er staan in de beschrijvingen over Benjamin Church ook passages waar deze verwarring op militair grotere schaal tot gevaar leidt:

“Mr. Church had given his men their particular orders for firing upon the enemy. And as they were rising up to make their shot, the aforementioned Sergeant in the fort, called

⁴³ Ibidem, 19.

⁴⁴ Ibidem, 67.

out to them, for God's sake not to fire, for he believed they were some of their friend Indians. They clapped down again, but were soon sensible of the Sergeants mistake."⁴⁵

Door de inschattingsfout waren de Engelsen genoodzaakt zich terug te trekken uit de strijd om grote verliezen te voorkomen. In dit geval leidt de onduidelijke positie van de Indianen dus tot het levensgevaar van een grotere groep soldaten.

Het wordt uit de bronnen echter niet duidelijk of de Indianen op de hoogte waren van deze verwarring. Het is dus maar de vraag of de Indianen, als ze er al van op de hoogte waren, deze situatie voor hun eigen gewin hebben gebruikt. Er is een passage uit het document van Thomas Church dat dit wel doet vermoeden. De passage beschrijft een voorval dat zich afspeelt tijdens de King Philip's War nadat Engelse soldaten een succesvolle aanval hadden gepleegd op het een Indianenkamp. Tijdens deze belegering hebben ze acht Indianen gevangen genomen. Een groep van vijftien Indianen komt nadien langs in een Engels dorp met de boodschap dat ze vrede willen sluiten. Na de, waarschijnlijk onsuccesvolle onderhandelingen, vermoorden de Indianen enkele niet vermoedende Engelsen op hun weg het dorp uit.⁴⁶ De Indianen konden zich met kwade intenties door het dorp manoeuvreren zonder dat ze als vijandig werden bestempeld door de Engelse dorpsbewoners.

Een tegenstander uitschakelen gaat moeilijk als er geen duidelijke definitie te geven is van wie die tegenstander is. De Engelsen konden de Indianen niet op een eenduidige manier als tegenstander definiëren. Er waren namelijk ook Indianen met wie er vriendschappelijke relaties waren en die aan Engelse zijde vochten. Van de 'vriendelijke Indiaan' was echter ook geen eenduidige definitie te geven. Dit maakte het smeden van allianties lastiger. Zo wordt er door Benjamin Church verschillende keren om hulp gevraagd aan Indianenstammen om militaire versterking tijdens de in het vorige hoofdstuk genoemde expedities. Versterking die in sommige gevallen ook wordt toegekend. Wat echter opmerkelijk is bij de beschrijvingen van Thomas Church over deze pogingen tot militaire samenwerking is dat er nooit namen van Indianenstammen worden genoemd. Dit kan komen door nalatigheid van de auteur. Dit kan echter ook duiden op het feit dat er geen vaste alliantiepartners waren. Er zijn over meerdere jaren verspreid verschillende expedities geweest, maar er worden nooit namen genoemd van Indianenstammen die in het verleden een positieve bijdrage hebben geleverd waardoor het verstandig is deze nogmaals om versterking te vragen.

⁴⁵ Ibidem, 59.

⁴⁶ Ibidem, 57.

Over het algemeen hadden de Fransen een betere relatie met de Indianen dan de Engelsen. In het eerste hoofdstuk worden hier enkele redenen voor gegeven, zoals religie. Het verhaal achter de betrokkenheid van de Mohikanen bij de Raid on Deerfield is een goed voorbeeld van hoe de Franse (succesvol) poogden de Indianen te bekeren tot het Katholicisme en daarmee de onderlinge relaties te verbeteren. In 1995 heeft de moderne Mohikaan Taiaiake Alfred het verhaal over de betrokkenheid van de Mohikanen bij de aanval verteld vanuit Mohikaans perspectief. Zijn verhaal is gebaseerd op eeuwenoude mondelinge overlevering. Het verhaal begint bij een poging van de Fransen om de stam te bekeren tot het Katholicisme. Als de Mohikanen deze Europese religie zouden accepteren als hun religie zou het dorp Kahwanage een eigen kerk krijgen waar de Indianen hun religie konden praktiseren. Bij deze kerk hoorde uiteraard een kerkklok. Tot woedde van de Mohikanen wilde de kerkklok maar niet arriveren. De Fransen vertelden ze dat de klok onderweg vanuit Europa was gestolen door Engelsen piraten en dat de klok op dat moment in Deerfield zou zijn. Dit motiveerde de Mohikanen om samen met de Fransen de Engelse nederzetting aan te vallen.⁴⁷ De desbetreffende klok is echter nooit in Deerfield geweest. Waarschijnlijk was het verhaal door de Fransen verzonnen om steun van de Mohikanen te krijgen. Religie werd zo door de Fransen gebruikt om de banden met de Indianen aan te halen en in dit geval gebruikt of misbruikt ten gunste van militaire doeleinden.

De Indianen en de Fransen waren ook erg bereid tot militaire samenwerking. Het lijkt erop dat die samenwerking redelijk gelijkwaardig was. Hoewel de aanval op Deerfield onder leiding stond van een Fransoos was het aantal manschappen dat meevocht gelijkwaardig verdeeld. De Fransen waren op de hoogte van het feit dat de gunst van de Irokezen bij hen lag en niet bij de Engelsen. Tijdens de Queen Anne's War waren de Canadezen er van overtuigd dat ze op de hulp 6000 Indiaanse strijders konden rekenen.⁴⁸ Lettend op het feit dat de koloniale legers bestonden uit maximaal enkele duizenden soldaten is dit een zeer groot getal. De stad New York werd slechts verdedigd door ongeveer 180 soldaten⁴⁹ en het hoogste aantal manschappen dat met Benjamin Church in verband wordt gebracht is 1000.⁵⁰ Hoewel er in de teksten over Benjamin Church nooit getallen worden genoemd met betrekking tot het aantal Indianen dat bereid is met hen mee te gaan op expedities lijkt het onwaarschijnlijk dat het om even grote getallen ging als bij de Fransen. De Fransen waren ook in aanzienlijk grotere mate

⁴⁷ Taiaiake, A., 'A Different View: A Descendant Recounts the 1704 Attack, 1995', in: Heafeli, E., Sweeney, K., *Captive Histories: English, French, and Native Narratives of the 1704 Deerfield Raid* (Boston 2006) 245-248.

⁴⁸ F. Parkman, *France and England in North America: Part Sixth* (Boston 1898) 5.

⁴⁹ Parkman, *France and England*, 7.

⁵⁰ Church, *A History*, 55.

betrokken bij het militaire aspect van de Indiaanse cultuur. Eccles schrijft hierover: “Thus the Canadians were closely associated with the Indians, waging war after their fashion, using their techniques and becoming as adept in the harsh, cruel methods as any Iroquois or Abenaki.”⁵¹

Sociaal en religieus gezien was er dus sprake van samenwerking, maar militair gezien ook. Dat de Fransen zich gingen aanpassen aan de Indiaanse stijl van oorlog voeren wijst op de kracht van de Indianen. Voor de Indianen had dit als voordeel dat zij meer steun hadden voor het behalen van hun eigen militaire doelen. Door hun legers en gevechtstactieken te combineren werden ze een nog effectievere vechteenheid. Zo werd het voor Indianen mogelijk om fortificaties aan te vallen. Iets waar zij weinig ervaring mee hadden en de Fransen juist geleerd hadden uit de Europese handboeken. De Fransen bestormden het fort terwijl de Indianen in de omringende bossen hinderlagen aan het voorbereiden waren. Wanneer de Fransen zich terug trokken en de Engelsen hen achterna gingen, liepen de Engelsen in een hinderlaag waardoor extra schade aan Engelse zijde kon worden aangericht. De Fransen waren voor de Indianen ook een belangrijke leverancier van vuurwapens. De Indianen profiteerden hiermee van het grootste militaire voordeel dat de Europeanen hadden ten opzichte van de Indianen, namelijk het bezitten van vuurwapens. Starkey schrijft dat bij het uitbreken van de King Philip's War in 1675 de Indianen volledig voorzien waren van Europese vuurwapens.⁵² Uiteraard viel het de Engelsen dit toentertijd ook op. Er was in New England een sterk vermoeden dat het de Fransen waren die de Indianen voorzagen van wapens. Het is niet dat de Indianen alleen met de Fransen in wapens handelden “but they no doubt had a large supply from the French in the east of Newengland.”⁵³ Door hun samenwerking met de Fransen wisten de Indianen effectiever te vechten. Zowel door te profiteren van de kwaliteiten van de Europese manier van oorlog voeren als de vuurwapens die de Fransen uit Europa meenamen.

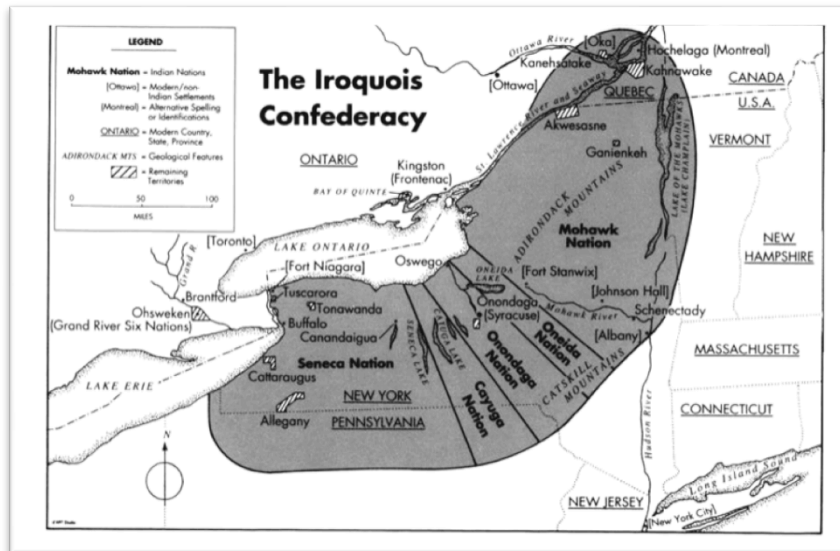
Naast wisselende vijandige en vriendschappelijke verhoudingen met de Europese mogendheden waren relaties met andere Indianenstammen ook bepalend voor de militaire strijdkracht van de Indianen. De vriendschappelijke relaties zorgden ervoor dat de Indianen konden samenwerken om de infiltreren Europese mogendheden te bestrijden. De vijandige relaties hebben er door de eeuwen heen voor gezorgd dat de Indianen gehard werden en effectieve krijgers waren tijdens gewapende conflicten. Het belangrijkste, en voor dit essay het meest relevante, voorbeeld hiervan is de eerder genoemde Confederacy of Five Nations. Figuur 2 geeft een duidelijke weergave van de

⁵¹ Eccles, *The Canadian Frontier*, 89.

⁵² Starkey, *European and Native American warfare*, 14.

⁵³ Church, *A History*, 23.

ligging van de Five Nations. Wat opvalt is dat de gebieden van de Seneca en de Mohikanen het grootst zijn. Deze twee stammen komen ook het meest terug in de Engelstalige primaire bronnen. Voor de oprichting van de confederatie is voornamelijk het relatief kleine gebied van de Onondaga belangrijk.

Figuur 2: Leefgebied Irokezen rond 1720.

Bron: Ronald Wright, *Stolen Continents: 500 years of conquest and resistance in the Americas*, 2005.

De belangrijkste bron over dit samenwerkingsverband tussen vijf Irokeze stammen is een opgeschreven mondelinge overlevering. Dit is in 1850 gedaan door Ely S. Parker, een volbloed Seneca met een westerse educatieve achtergrond. Hij schrijft dat in het vroege verleden de verschillende stammen constant verwickeld waren in “petty wars”. Deze onderlinge oorlogen veroorzaakten voor de Irokezen onderling meer leed dan dat de oorlogen tegen andere stammen deden. Dit ging zo door totdat er bij de Onondaga stam er een leider opstond die gevreesd werd door de hele regio. De mythevorming omtrent deze persoon doet denken aan de Griekse Medusa. Aan het uiteinde van elke haar op zijn hoofd zat een slang en hij had geen wapens nodig om te vechten omdat een blik van hem genoeg was om iemand te doen sterven. “He had become the despot of all the surrounding nations.” Een wijze man van de Onondaga stam kon het niet aanzien dat een heel volk moest lijden onder het regime van deze krijger. Hij besloot een samenwerkingverbond aan te gaan met andere stamhoofden om de macht van de despoot af te zwakken. Met succes, want de vijf stammen gingen samenwerken, de macht van de despoot werd afgenomen en de ‘petty wars’ hielden op. Het doel van het verbond was dat het “provided for the establishment of a confederacy, enjoying a democratic form of government. The civil and legislative power was to be vested in

certain number of wise men who should be styled civil sachems, and military and executive power in another set of men who should be styled military sachems.”.⁵⁴

De Five Nations waren hierdoor een serieuze machtsfactor geworden die kon concurreren met de Engelsen en Fransen. Het was er voor de Europeanen dan ook veel aan gelegen om de Irokezen te vriend te houden. Zoals eerder geschreven slaagden de Fransen hier beter in dan de Engelsen. De Five Nations dienden voor de Europeanen ook als bufferstaat. Zolang er een machtige staat tussen de Fransen en de Engelsen gesitueerd lag, was het voor beide partijen niet noodzakelijk omdat direct met elkaar in conflict te komen. In tegenstelling tot hun continentale moederlanden was het voor de kolonies niet mogelijk om langdurig oorlog te voeren wegens een tekort aan manschappen en financiën.⁵⁵ De status van serieuze mogendheid in de regio met sterke militaire doelen en middelen zorgde ervoor dat de Five Nations tot halverwege de achttiende eeuw de Europese expansie hebben weten af te remmen.⁵⁶

De Indianen waren dus op verschillende manieren verbonden met de Europese mogendheden. De Engelsen hebben over het algemeen een slechte verstandhouding gehad met de Indianen. Onderdeel van deze slechte verstandhouding was de weinige interesse die ze staken in het leren kennen van de inheemse stammen en cultuur. De Engelsen hadden hierdoor niet altijd een duidelijk beeld van met welke Indianen ze bevriend waren en met welke er vijandige relaties waren. Dit werkte in het voordeel van de Indianen die door de verwarring bij de Engelsen een mentaal verzwakte tegenstander aantreffen. De Fransen hadden doorgaans een betere verstandhouding met de Indianen. Ze wisten op een effectieve manier hun religie te verspreiden wat leidde tot betere relaties en motivatie voor militaire samenwerking. Voor de Indianen resulteerden dit in sterkere legereenheden en een betere wapenuitrusting vanwege de beschikbaarheid van Franse vuurwapens. Het feit dat de Irokezen gingen samenwerken maakten hen een derde sterke mogendheid in de regio. De samenhang zorgde naast meer militaire stootkracht, voor een eenduidiger beleid ten opzichte van de Europeanen, waardoor de Europeanen moeilijker grip op ze konden krijgen.

Een Indianenstam kreeg dus te maken met drie andere mogendheden; de Engelsen, de Fransen en andere stammen. De betrekkingen met alle drie de mogendheden waren gunstig voor de militaire positie van de Indianen. De Engelsen hadden moeite met het bestrijden van de Indianen omdat er niet altijd een duidelijke definitie was van welke Indiaan vijandig is en welke niet. Zoals uit bovengenoemde voorbeelden blijkt kon die

⁵⁴ Parker, E. S. 'Iroquois of Confederacy of the Five Nations', in: Lauter, P., *The Heath Anthology of American History: Concise Edition* (Boston 2004) 35.

⁵⁵ R. Middleton, *Colonial America* (Oxford 1997) 208.

⁵⁶ Parker, 'Confederacy of Five Nations', 35.

tot grote verwarring zorgen wat uiteindelijk de positie van de Engelse soldaten in gevaar bracht. Wegens het ontbreken van een definitie van de vijand, was er ook geen definitie van de vriend. Dit bemoeilijkte voor de Engelsen de samenwerking met de Indianen. Deze verwarring was voor de militaire positie van de vijandige Indianen zeer gunstig. De relaties met de Fransen waren voor de Indianen ook gunstig. De Fransen waren voor hen de grootste leverancier van vuurwapens. Ook werd er op militair gebied samengewerkt om hun gezamenlijke vijand, de Engelsen, te verslaan. De samenwerking zorgde voor grote legers en efficiëntere toepassing van de sterke punten van beide legers. Als *last but not least* waren de samenwerkingsverbanden tussen Indianenstammen van militair belang. De vijf stammen die waren aangesloten van de Confederacy of Five Nations stonden aanzienlijk sterker tegenover de vijand dan wanneer ze alleen streden.

Conclusie

“Hoe wisten de Indianen van noordoost Amerika de Engelse kolonisten tussen 1675 en 1713 militair tegenwicht te bieden?” is de vraag waarop dit essay antwoord heeft gegeven. Er kan worden geconcludeerd dat de militaire tactieken en samenwerkingsverbanden die de Indianen hadden effectief waren in hun strijd tegen de Engelsen. Hierbij moet echter wel een kanttekening worden gemaakt. Dit essay is een vertegenwoordiger van de verliezer. Hoe goed de tactieken van de Indianen ook zijn geweest, ze hebben niet kunnen voorkomen dat het de Engelsen zijn geweest die de macht hebben overgenomen. De gewiekste vos heeft het toch moeten afleggen tegen de krachtige leeuw. Dit neemt niet weg dat de vos zich zo maar gewonnen gaf. Op mondiaal niveau waren de Engelsen militair opper machtig. In lokale gevechten tegen de Indianen hadden ze het zwaar. In het eerste hoofdstuk viel te lezen dat tijdens de onderzochte periode de Engelsen en de Fransen fluctuerende betrekkingen hadden met Amerika's oorspronkelijke bewoners. Over de grofweg 40 jaar waarop dit onderzoek zich heeft gericht kan gesteld worden dat de Engelsen vijandige relaties met de Indianen hadden en de Fransen vriendschappelijke. De Engelsen kregen te maken hadden met twee vijandige groepen van Indianenstammen. Voor en tijdens de King Philip's War waren dit de Algonkianen en daarna de Irokezen. Uit het beschikbare primaire bronmateriaal is niet op te maken of er verschil zat in de door de twee stamfamilies gehanteerde gevechtstactieken.

De Indianen hadden vanuit hun opvoeding en natuurlijk omgeving kwaliteiten meegekregen die hen een voorsprong gaven op de Europeanen. Al van jongs af aan gingen Indianenkinderen mee op strooptocht met de ouderen. Op die manier waren ze al vroeg gewend aan de barre omstandigheden die het Amerikaanse continent kende en leerden ze de gevechtstactieken van de oudere generatie. De belangrijkste gevechtstactiek die de Indianen gebruikten in hun guerrillaoorlog was het nemen van initiatief. Er voor zorgen dat zij de genen zijn die het gevecht beginnen en dus als eerste op het slagveld arriveren. Als eerste op het slagveld arriveren kon op twee manieren, fysiek en mentaal. Door middel van hinderlagen zorgden de Indianen ervoor dat zij fysiek als eerste op het slagveld waren. Ze verzamelden zich rond een plek waar nietsvermoedende Engelse soldaten langs zouden lopen. Deze plek was veelal de plaats waar de Engelsen militair gezien de minst sterke positie hadden, zoals in een rivierdal. Het waren daardoor de Indianen die bepaalden waar er gevochten ging worden. Zij bepaalden de plek van het slagveld en waren daardoor dus ook als eerste op het slagveld waardoor ze militair gezien een gunstige positie hadden. Het kon ook zijn dat de Engelsen fysiek al op de plaats van het conflict waren, maar dat het de Indianen waren die deze plek als slagveld bestempelden waardoor zij alsnog het voordeel van initiatief nemen hadden. De Indianen waren dan dus mentaal als eerste op de plek van conflict. Deze tactiek werd toegepast tijdens bestormingen van forten en dorpen. Het bekendste voorbeeld hiervan is de Raid on Deerfield van 1704.

Zulke bestormingen gingen geregeld in samenwerking met de Fransen. Vanwege goede betrekkingen tussen de Fransen en voornamelijk de Irokezen waren zulke coalities mogelijk. Zo werd de bestorming van Deerfield gepleegd door een leger met een waarschijnlijk evenredige verdeling van Indiaanse en Franse soldaten. Voor de Indianen waren hun Katholieke bondgenoten ook van belang voor de levering van vuurwapens. Het Engelse leger had ten opzichte van de Indianen als grootste voordeel dat zij beschikten over vuurwapens. Middels handel met voornamelijk de Fransen wisten de Indianen ook te beschikken over vuurwapens. Vanaf 1675 waren zo goed als alle gewapende Indianen, naast hun traditionele wapenuitrusting, voorzien van vuurwapens. Het voordeel van de Engelsen viel dus weg. Naast het nadeel dat de Indianen ook over vuurwapens konden beschikken was er voor de Engelsen nog een belangrijk nadeel in de strijd. Doordat de Engelsen niet op kwade voet waren met alle Indianen in de regio was het soms moeilijk te bepalen of een tegemoetkomende Indiaan een vriend of vijand was. Anekdoten van Thomas Church hebben aangetoond dat zulke verwarring tot gevaarlijke omstandigheden konden leiden. De laatste militair gunstige betrekkingen waren voor de Indianen vriendschapsbanden met andere stammen. De

Confederacy of Five Nations zijn geruime tijd een stabiele machtsfactor geweest tussen de Engelse en de Franse kolonie. Door samen te werken wisten de Irokezen een militair sterkere positie in te nemen en was het voor de Fransen makkelijker om met hen samen te werken.

Ondanks dat de Indianen aan de verliezende hand waren zagen de Europeanen in dat de barbaarse tactieken effectief waren. Ze werden dan in latere periode veelvuldig toegepast door het Engelse en later Amerikaanse leger. Zo is majoor Robert Rogers een bekende legeraanvoerder die in de tweede helft van de achttiende eeuw veelvuldig gebruik heeft gemaakt van Indianen en hun tactieken. Onder andere tijdens de Amerikaanse Onafhankelijkheidsoorlog. Vooral tijdens deze oorlog waren het de Amerikaanse Engelsen en de Indianen die in de Europese Engelsen een gemeenschappelijke vijand zagen waardoor er militaire samenwerking kwam. Echter wanneer de Indianen tegen de Engelsen gekeerd waren wisten ze veel leed te veroorzaken. Het boek over Benjamin Church is gevuld met anekdotes waarin hij of zijn collega's volledig verrast werden door een aanval van de Indianen. In sommige gevallen werd er gepoogd terug te vechten ten koste van vele doden en gewonden. In sommige gevallen wisten de Engelsen te vluchten naar een veilig onderkomen. Echter wanneer de Indianen hun aanval goed hadden opgezet was zelfs vluchten geen optie meer. De ontvoerde Rowlandson schrijft: "Now away we must go with those Barbarous Creatures, with our bodies wounded and bleeding, and our hearts no less than our bodies."⁵⁷

⁵⁷ Rowlandson, 'A Narrative of the Captivity', 214.

Literatuurlijst

Primaire bronnen

Addington, I., 'Letter from Isaac Addington To Governor Fitz-John Winthrop, 1704', in: Heafeli, E., Sweeney, K., *Captive Histories: English, French, and Native Narratives of the 1704 Deerfield Raid* (Boston 2006).

Church, Th., *A History of Philip's War* (Eerste druk: Boston, 1716, gebruikte druk: Boston 1827).

Partridge, S., 'An Account of the Destruction of Deerfield, 1704', Heafeli, E., Sweeney, K., *Captive Histories: English, French, and Native Narratives of the 1704 Deerfield Raid* (Boston 2006).

Rowlandson, M. W., 'A Narrative of the Captivity and Restauration of Mrs. Mary Rowlandson', in: Lauter, P., *The Heath Anthology of American History: Concise Edition* (Boston 2004).

Parker, E. S. 'Iroquois of Confederacy of the Five Nations', in: Lauter, P., *The Heath Anthology of American History: Concise Edition* (Boston 2004).

Taiaiake, A., 'A Different View: A Descendant Recounts the 1704 Attack, 1995', in: Heafeli, E., Sweeney, K., *Captive Histories: English, French, and Native Narratives of the 1704 Deerfield Raid* (Boston 2006).

Whiting, W., 'Letter from William Whiting to Governor Fitz-John Winthrop, 1704', in: Heafeli, E., Sweeney, K., *Captive Histories: English, French, and Native Narratives of the 1704 Deerfield Raid* (Boston 2006).

Williams, J., 'The Redeemed Captive returning to Zion', in: Heafeli, E., Sweeney, K., *Captive Histories: English, French, and Native Narratives of the 1704 Deerfield Raid* (Boston 2006).

Secundaire literatuur

Beckett, I. F. W., *Encyclopedia of Guerilla Warfare* (Santa Barbara 1999).

Eccles, W. J., *The Canadian Frontier, 1534-1760* (Albuquerque 1983).

Giles, L., *Sun Tzu: The Art of War* (Mineola 2002).

Jennings, F., *THE INVASION of America: Indians, Colonialism, and the Cant of Conquest* (zp. 1975).

Melvoin, R. I., *New England Outpost War and Society in Colonial Deerfield* (New York

1989).

Middleton, R., *Colonial America* (Oxford 1997).

Norton, M. B., Sheriff, C., Blight, D. W. Ed., *A People & A Nation* (zp. 2008).

Parkman, F., *France and England in North America: Part Sixth* (Boston 1898).

Smelser, M., *American History at a Glance* (New York 1978).

Starkey, A., *European and Native American warfare, 1675-1815* (London 1998).

Tindall, G. B., Shi, D. E., *America: A Narrative History* (New York 1996).

Websites

<http://1704.deerfield.history.museum/home.do>